

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE
"HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

VAN ZOYS TOT SOEST / 26e jaargang nummer 1

Foto omslag: ????????????????

Historische Vereniging Soest

Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter : W.P. de Kam, Emmalaan 3 (035-5880048)
wim.de.kam@wolmail.nl

Secretaris : J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a (035-6018639)
johhilh@wanadoo.nl

Penningmeester : P.Kuijpers, Nassaulaan 8 (035-6013060)
pkuijpers@12move.nl

Overige leden : R.P. van Dorresteijn, Kolonieweg 6a (035-6030234)
r.v.dorresteijn@planet.nl

R.H.M. van Hal, Spinet 47 (035-6020573)
rvanhal@wanadoo.nl

J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a (035-6018639)
johhilh@wanadoo.nl

Mevr. J.M. van de Poll, Reigerpad 54 (035-6017065)
jvdpoll@obsoest

W. Routers, Cimbaal 19 (035-6010169)
routers@wanadoo.nl

P. v.d. Weij, P.C. Hooftlaan 34 (035-6015779)
weijp@soest.nl

Redactiecommissie : J.E.J. Hilhorst
W.P. de Kam
W.C.J.M. Peters

Redactie-adres : Plasweg 57a, telefoon: 035 - 6018639
E-Mail: johhilh@wanadoo.nl

Homepage : www.hvsoest.nl

Omslag : W. Routers

Grafische verzorging : Drukkerij Practicum BV, Torenstraat 22a, Soest

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

IN MEMORIAM: ANTOON V.D. DIJSSEL

In de maand april hebben we afscheid genomen van ons ere-lid en beheerder van het museum Antoon van den Dijssel, die op 23 april jl. is overleden. Namens het museum en de vereniging heb ik tijdens de avondwake enkele woorden van herinnering mogen spreken. Ook heb ik op verzoek van de Soester Courant een “in memoriam” geschreven ter gedachtenis van deze bijzondere Soester.

Een meelevend lid van onze vereniging en vriend van het museum, Piet Ekel reikte mij een tekst aan die hij heeft geschreven ter gelegenheid van het overlijden en de uitvaart van Antoon. De door hem geschreven woorden onderstrepen de betekenisvolle rol die Antoon voor het museum en de vereniging en in de samenleving vervulde. De tekst treft u hieronder aan.

De voorzitter,
Wim de Kam

Woorden bij het afscheid en ter herinnering van een vriend. door Piet Ekel

Ons aardse bestaan speelt zich af tussen het wonder van de geboorte en het mirakel van de dood, of zoals John Lennon het enigszins verbloemd uitdrukte: “Het leven is wat er gebeurt, als wij met iets anders bezig zijn”.

Deze stelling hebben wij intussen letterlijk mogen ervaren.

Het ziekbed van onze goede vriend **Antoon v.d. Dijssel** was ons weliswaar bekend, de fatale afloop daarvan heeft ons niettemin verrast, verward en met weemoed vervuld.

Wij zoeken nu steun in de filosofie van de dichter, die zegt dat wij met onze herinneringen het heerlijkst leven in ons verste verleden, toen alles nog naar wens verliep en er geen wolkje aan de lucht was. Het is het enige paradijs, waaruit wij niet kunnen worden verdreven.

Zo denken wij dankbaar terug aan onze jarenlange prettige samenwerking voor de microfoon van onze lokale omroep met onze rubriek “Soest Oud – Soest Nieuw”

Gelukkig zijn onze verrichtingen aldaar vastgelegd op band en schijf, zodat wij er – desgewenst – nog lang van kunnen genieten.

Antoon v.d. Dijssel was directeur (in ruste) van een modern carrosseriebedrijf aan de Lange Brinkweg, dat zijn oorsprong vond in het levenswerk van de oudste en laatste wagenmaker, die Soest gekend heeft, zijn vader Jan v.d. Dijssel.

Zijn zoons zetten de traditie en het bedrijf nu succesvol voort onder de bedrijfsnaam Dijssel.

Antoon richtte Museum Oud Soest samen met enkele anderen op, aanvankelijk aan de Ferdinand Huycklaan op basis van het prentenkabinet van fotograaf Piet Huizinga en gaf het later body in het aloude Sint Joseph-gebouw aan de Steenhoffstraat.

Hij heeft eerst de verhuizing, de verbouwing en de inrichting met hoofd en hand begeleid en financieel ondersteund, in een later stadium heeft hij het gebouw en zijn interieur gekoesterd, gerestaureerd en gerenoveerd en tenslotte in brede kring gerenommeerd. Geen geringe prestatie! Antoon v.d. Dijssel is daarvoor terecht gelauwerd, gehuldigd en geridderd.

Ook was hij één van de mede-oprichters en later ere-lid van de Historische Vereniging.

Overigens bekleedde hij tal van bestuurlijke functies in de sfeer van school en kantoor, de sport, de scouts, alsmede in de katholieke kerk en samenleving.

Zo kon hij blij zijn tweede jeugd beleven in het rijke roomse leven van weleer, als de dag van gisteren, geheel in overeenstemming met zijn credo dat het leven een feest is, maar dat je zelf wel de slingers moet ophangen. Later voegde hij daar wijselijk aan toe, dat daarbij een goede gezondheid geen recht, maar een zegen is. Een voorgevoel, dat maar al te waar is uitgepakt. Ook wij zijn weer eens met de neus op de feiten gedrukte, gewezen op de betrekkelijkheid van ons bestaan en wij stellen ernstig vast, dat een goede gezondheid meer geluk dan wijsheid is en dat zolang de dood bestaat, je je leven niet zeker bent. De dichter A. Roland Holst schreef daarover:

*“Wij zijn als de blaren in de wind,
Ritselend langs de zoom van oude wouden.
En alles is onzeker.*

*Hoe zouden wij dan weten, wat de wind alleen weet,
Kind?”*

Antoon werd zijn dominantie en breedsprakigheid wel eens euvel geduid, vooral door toehoorders, die daarvoor geen geduld, tolerantie en tijd konden opbrengen.

Zijn verteldrift, bewogenheid en bevlogenheid kwamen voort uit de energie, waarmee hij zich in de geest en de materie van het onderwerp had verdiept.

Zijn tijd- en generatiegenoten verraste hij keer op keer met veel détails, anekdotes en weetjes en watjes uit de periode, dat de armoede de mensen netjes hield en geluk in Soest nog heel gewoon was. Dat Soestgevoel wilde hij met kinderlijk plezier nog wel eens herbeleven en daar zijn toehoorders deelgenoot van maken.

Antoon was een bezige bij in alles wat op zijn weg kwam. Hij keek als het ware voortdurend veilig in zijn achteruitkijkspiegel, maar verloor nimmer het zicht op de weg naar de toekomst, in het besef dat elk heden is ontsproten uit het verleden en dat de toekomst het nog ongeboort deel is van de geschiedenis. Met andere woorden: Het verleden is met al zijn vezels verweven met ons huidige bestaan. Daarom zou de Gemeente Soest volgens hem het culturele en industriële erfgoed van zijn boeren, burgers en buiten lui goed moeten bewaken, bewaren en behouden. Deze visie verklaart veel over zijn bezieling en betrokkenheid met zijn Museum Oud Soest en de vrienden van dit instituut.

Antoon v.d. Dijssel zal daarom door velen met respect in hun herinnering worden gehouden, maar ook worden gemist, omdat hij een onvervulbare leegte achterliet.

Wij wensen zijn vrouw Riet die hem altijd met zoveel zorg, genegenheid en toewijding heeft omringd en trouw heeft bijgestaan in al zijn bemoeienissen en beslomeringen, alsmede de kinderen waarop Antoon zo trots was, veel sterkte bij het verwerken van het verlies.

Het was een voorrecht hem gekend te hebben. Antoon ruste in vrede.

SOESTER VERENIGINGEN (deel 2)

Accordeonvereniging “Animato”.

Wim de Kam.

Op 1 april 1955 is de Soester Accordeonvereniging Animato opgericht. Dat gebeurde ten huize van de heer Ben v.d. Linden aan de Soesterbergsestraat, één van de oprichters en vervolgens gedurende een hele reeks van jaren bestuurslid. De eerste voorzitter van de vereniging werd de heer H.G. Scholtmeijer, toenmalig inspecteur van politie. Een aantal anderen die aan de wieg van de verenigingen hebben gestaan zijn: G. Verwoerd, E.A.Rademaker en M.A. v.d. Broek (laatstgenoemde heeft de zogenaamde “Animato-mars” gecomponeerd).

In de archiefstukken van de vereniging die ik mocht bestuderen trof ik bijgaande ledenlijst aan met daarop bekende Soester namen zoals v.d.Breemer, Hilhorst, Valkenet en Kok.

Op de ledenlijst staan 20 namen, maar ik ben er niet geheel zeker van dat die reeds bij de oprichting van de vereniging allemaal lid waren. Zoals blijkt uit een krantenbericht uit 1958 sprak de voorzitter over de groei van het aantal leden dat in twee jaar was toegenomen van 8 tot 18. De afgedrukte ledenlijst dateert echter wel uit de beginperiode en het papier waarop de namen zijn geschreven is ook veelzeggend.

De contributie bedroeg in het begin 50 cent per week. De repetities vonden in de beginperiode plaats in een bedrijfsruimte van de heer v.d. Linden. Als eerste dirigent werd aangesteld de heer Bert Pot uit Amersfoort.

Het eerste openbare optreden na negen maanden repeteren vond plaats op 7 januari 1956 in de zaal van het toenmalige café-restaurant Eemland. Ter gelegenheid daarvan werd de burgemeester Bentinckmars ten gehore gebracht. Nadat de muziek op een band op 6 januari 1956 door de burgemeester was beluisterd had hij toestemming verleend zijn naam daaraan te verbinden.

SLUITERIJ- WJN- BIER- EN LIMONADEHANDEL

B. J. v. d. LINDEN

Soesterbergstraat 49 • Soest-Z.
Telefoon 3-400 - Gds 262819

Soest-Z.

19

REKENING VOOR Weld. Heer
Mevrouw

Rekening

Lucas van der Linden	Soesterbergstraat 49	Soest-Z.
Joh. van der Linden	Soesterbergstraat 49	Soest-Z.
Antonie Rindemach	Soesterbergstraat 49	Soest-Z.
Ria van der Schoot	Breemweg 15	Soest
Teun van der Breemen	Breemweg 55	Soest
Ans Valkema	Kerkstraat 121	Soest
Adrie Smink	Langenbrinkweg 39	Soest
Flora Rindemach	Kerkstraat 43	Soest-Z.
Flora Valkema	Kerkstraat 14	Soest
Wienke van Haar	Verlengde Kloneweg 2	Soest
Eda van Oortman	Soesterbergstraat 160	Soest-Z.
Anke van Oortman	Soesterbergstraat 160	Soest-Z.
Hier van der Breemen	Breemweg 29	Soest
Thoma Smink	de Heerstraat 6	Soest
Kluis de Ring	Soesterbergstraat 27	Soest
Ben Hagen	Breemweg 46	Soest
Ria Hagen	van Weerdenburg	Soest-Z.
Gada Hagen	Kerkstraat 145	Soest
Rita van der Breemen	Soesterbergstraat 2	Soest
Olaf Hagen	Planenstraat 6	Soest

In 1960 werd het eerste lustrum gevierd in het toenmalige verenigingsgebouw St. Joseph aan de Steenhoffstraat. De voorzitter Scholtmeijer merkte bij die gelegenheid op:

“Het is geen geweldige prestatie als een vereniging 5 jaar bestaat, maar in deze tijd van de concurrerende televisie is het wel iets bijzonders als meisjes en jongens genoeg tijd en liefde kunnen opbrengen voor culturele ontspanning en als zij het door oefening zover brengen dat zij een uitvoering kunnen geven”

Het jaar 1960 was een druk jaar voor de vereniging want in juni van dat jaar werd acte de présence gegeven bij de feestelijke herdenking van het 400 jarig bestaan van het Groot Gaasbeeker Gilde en in de maand juli werd deelgenomen aan het concours “Batavo-Durum” in Wijk bij Duurstede.

Het deelnemen aan concoursen is gedurende het 50jarig bestaan van Animato een regelmatig terugkerende activiteit geweest. In een juryrapport uit 1962 dat is opgemaakt t.g.v. het Groot Nationaal Zang- en Muziekconcours te Wageningen staat als conclusie vermeld:

“Totaal-indruk: 'n uitstekend geschoold orkest onder zeer vakkundige leiding”

Die leiding was, zoals al opgemerkt in handen van de heer Pot, die met een onderbreking van ongeveer 8 jaar gedurende de zeventiger jaren tot 1986 als dirigent van het orkest is opgetreden.

Overigens moesten de leden of de ouders daarvan behalve hun contributie ook in ander opzicht nog financieel bijdrage aan de vereniging die maar krap bij kas zat. Zo trof ik in de archiefbescheiden een brief aan uit 1965 aan de ouders waarin de volgende nadere gegevens stonden over het nieuwe uniform van de leden van Animato:

“De stof voor de rok kost f. 15.95 per meter. U heeft voor uw kind de roklengte plus 10 cm extra nodig, de prijzen van de broeken zijn vanaf f. 31.90 (jongensmaat) tot f. 39,75. Voor de juiste maat moet u de taillewijdte en de lengte van de zijnaad meten.

De blouses zijn zowel in de jongens- als meisjesmaten van f. 10,-- tot f 15,90. Wilt u de juiste maten op een briefje aan uw kind meegeven dan kunnen wij alles bestellen”.

Of deze brief destijds bij de leden (of de ouders ervan) op moeilijkheden is gestoten is niet bekend. Later in het verenigingsbestaan heeft de eigen bijdrage voor ‘het uniform’ wel enige stof doen opwaaien. Nadat tijdens de ledenvergadering van 1992 was beslist dat er een nieuwe blouse moest komen besloot het bestuur dat slechts 50% van de aanschafprijs vergoed zou worden om een verdere aanslag op de reserve te voorkomen.

Dat werd niet door iedereen in dank afgenomen. Uit een protestbrief van één van de leden nu het volgende citaat:

“Hierbij protesteer ik tegen het feit dat de leden f. 20,-- moeten betalen voor de nieuwe blouse. Dit naar aanleiding van het volgende:

- *de vorige blouse werd weliswaar door de vereniging betaald, maar de blouse op zich zag er slecht uit. Ze waren niet gemaakt door professionele mensen maar door leerlingen, wat terug te vinden was in de resultaat; de pasvorm was slecht, evenals het model (althans de uitvoering ervan);*
- *dat het dus al snel weer noodzakelijk was nieuwe blouses aan te schaffen lag niet aan de leden zelf. De leden constateerden slechts een feit;*
- *aangezien algemeen aanvaard werd, dat de vorige blouses niet te gebruiken waren voor uitvoeringen, werd gedurende een periode van anderhalf jaar bij verschillende gelegenheden (óók bij de grote jaarlijkse uitvoering!) door de leden een witte blouse uit eigen garderobe gedragen. Dit met instemming van het bestuur, wat aangeeft, dat het bestuur zelf ook vond, dat de vorige blouses niet acceptabel waren enz. enz.”*

Ter gelegenheid van het twaalf en een half jarig bestaan van de vereniging schreef Knelis in de Soester Courant de navolgende krabbel:

“Zaterdagavond had de Soester trekharmonikavereeniging groot fees. Twaelfenhalve jaor maoke die minse mit mekaor meziek. Atje ut ming vraagt dan mok zeige dak fing dat wullie hier in Soest op een heule kwak dinge mit recht bar groos kenne weeze...”

Overigens brak er daarna in het begin van de jaren zeventig een moeilijke periode aan voor Animato. In 1970 legde de heer Pot de dirigentstok neer. Hij werd opgevolgd door B. Deenhart uit Amersfoort. Na enkele jaren vertrok die en vertrok met hem een aanzienlijk aantal leden van Animato naar andere orkesten. Op dat moment bleven er nog maar acht muzikanten over. Die repeteerden onder leiding van Gerard Kanters, de zoon van de heer J. Kanters, die inmiddels in 1967 de heer Scholtmeijer was opgevolgd als voorzitter. In de tweede helft van de jaren zeventig nam het aantal jeugdleden gelukkig weer toe. Dat was vooral een gevolg van de samenwerking met de regionale muziekschool waardoor een betaalbare muziekopleiding voor accordeonisten mogelijk werd. Behalve een A-orkest voor gevorderden kon als gevolg hiervan ook weer een B-orkest voor leerlingen worden gevormd. Dat B-orkest stond onder leiding van

mevr. Hageman. Gelukkig ook kwam in 1978 de heer Pot weer terug als dirigent.

Het 25-jarig bestaan van de vereniging in 1980 werd gevierd met een grootse reünie in het restaurant van het Soester Natuurbad (dat is al het derde gebouw in dit artikel dat inmiddels is verdwenen!). De repetities in die tijd werden gehouden in een gebouw aan de Beetzlaan dat voorheen door PVO was gebruikt. Overigens was eerder op diverse andere locaties gerepeteerd, zoals in een kantine aan de Henriëtte Blaeckweg, het Artishockgebouw en het gebouw Eltheto. Ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan werd door de leden ook een nieuwe vlag vervaardigd want de oude vlag uit de jaren vijftig was zoek geraakt. Nadat in 1985 in aanwezigheid van de "Muzikverein 1914 Münster" een luisterrijk feest werd gevierd t.g.v. het 30 jarig bestaan was er in 1987 een succesvol optreden samen met De Kermisklanten uit Soest tijdens het Landjuweel 1987.

Dat gebeurde mede onder leiding van de nieuwe dirigente Petra van Drieënhuizen die in 1986 het dirigeerstokje van de heer Pot had overgenomen. Fred Engberink had inmiddels het voorzitterstokje overgenomen van de heer Kanters.

In 1989 werd deelgenomen in de sporthal Beukendal aan een grote muzikale happening in verband met het negentig jarig bestaan van PVO. De Amersfoorter Courant berichtte daarover: *"Grote muzikaliteit kenmerkte het optreden van de accordeonvereniging Animato, waarvan de leden opvallend veel moeite deden naar elkaar te luisteren"*

Het aantal leden was inmiddels behoorlijk toegenomen. Enkele gegevens daaromtrent:

1990: 36; 1991:40; 1992:45; 1993:44; 1994: 46. Later is dit aantal weer enigszins afgenomen. Nu in 2005 kent de vereniging nog 30 leden.

Op 7 februari 1994 overleed de oprichter van Animato, de heer Ben v.d. Linden die zich tot op het laatst betrokken voelde bij de vereniging en reeds in 1980 voor zijn vele verdiensten was geëerd met de gouden Animato-dasspeld. Bij zijn uitvaart werd overeenkomstig zijn wens gespeeld door het orkest van Animato.

In 1997 werd na 11 jaar afscheid genomen van dirigente Petra van Drieënhuizen. Zij werd opgevolgd door Wim Janssen. Die heeft echter het dirigeerstokje voor deze vereniging niet zo lang gehanteerd omdat er spanningen ontstonden tussen de door hem voorgestane professionaliteit en de opvattingen daarover van de leden. Hij werd opgevolgd door Rob Kater.

Animato met de Kermisklanten tijdens het Landjuweel 1987

Overigens bleef Animato flink presteren. Het juryrapport van de Nederlandse Organisatie voor Akkordeon en Mondharmonika concludeerde naar aanleiding van de deelname aan het festival in 200 te Dieren: *“Orkest met progressieve mogelijkheden!”*

De vereniging wordt op dit moment geleid door Aartje Knol. Zij is al sedert de jaren zeventig lid van Animato en sinds 3 jaar voorzitter als opvolgster van Annelies Eimers.

Met een vrouwelijke voorzitter (de meerderheid van het aantal leden was altijd al vrouwen) is een einde gekomen aan een hele reeks mannelijke voorzitters, want na de reeds genoemde heren Scholtmeijer, Kanters en Engeberink zijn ook nog als voorzitter opgetreden René van Duin, Fred van Leede en Frits Visser.

Behalve de deelname aan concoursen, de jaarlijkse uitvoering en de bijzondere jubilea-uitvoeringen treed Animo regelmatig op in bejaardenhuizen. Ook wordt regelmatig opgetreden samen met andere verenigingen. Er wordt gewerkt met een heel breed repertoire met zowel populaire als klassieke muziek. Dit jaar werd het 50-jarig bestaan gevierd met opnieuw een reünie en een jubileumuitvoering in Idea. Wat onveranderd is gebleven is het enthousiasme. Daarmee wordt elke week gerepeteerd in de basisschool De Wegwijzer.

PASTOOR RADEMAKER (1795-1872), DEEL 11

Jan Menne

In het vorige deel (10) hebben wij gezien in welke vervoering de mensen geraken, die Rademaker's missie bezoeken vanaf 1849. Omtrent 6.000 bezoekers per dag, meer dan het totale aantal inwoners van de gemeente Soest/Soesterberg in die dagen. Zij staan hutje mutje in zijn kerkje in een soort van extase. De paters redemptoristen preken indringend over de hel en over de mogelijkheden om die te ontkomen. De mensen komen van Soesterberg, van Soest, maar ook van verder, veelal te voet en nuchter, dwz zonder eten en drinken teneinde de H.Communie te mogen ontvangen. Rademaker preekt zelf niet tijdens de missie, hij regelt alles zo, dat er gepreekt kan worden. En hoe!!

Wie de maatschappelijke achtergronden leest van de Mariaverschijningen te Lourdes (1858), wordt getroffen door de overeenkomstige omstandigheden in het Soesterberg van die dagen. Het kan goed zijn, dat Maria nog gedubd heeft tussen Lourdes en Soesterberg. Rademaker besteedt en detail aandacht aan zijn missie. Hij doet dat omdat zijn missie in zijn ogen zoveel mensen van zonden vrijmaakt. Er is echter nog een andere reden om na 150 jaar wat uitgebreider aandacht aan dit fenomeen te schenken. Het legt immers mede de basis voor de perikelen, die daarna (1853) ontstaan, zoals daar is de controverse tussen Soesterberg en Soest.

De missie tikt aan.

Rademaker: "Er waren mede vele militairen aanwezig, daar de R.C. ¹⁾ overste ²⁾ Deldaart aan alle R.C. rijdende artilleristen te Amersfoort, drie dagen vrij gegeven had, om naar de missie te kunnen gaan. Alles, het zangkoor, het presbiterium, was eivol, er kwamen er zelfs van IJsselstein, Venendaal, Naarden, Muiden en van Amsterdam, buiten en behalve van 2 en 3 uren in onze omstreken, waaronder zich zelfs protestanten en wel bij herhaling Hernhutters voegden, die ook met moed alle bezwaren en moeilijkheden doorstonden. Zoo gebeurde het eens dat hier eene protestantsch Heer in de deligence passeerde en de menigte wagens en menschen zag, vraagde wat hier toch wel gebeurde en toen men hem gezegd had, dat er eene missie gegeven werd, zeide hij hardop: Ik ga er uit en werkelijk zich onder de menigte naar de kerk begaf en eene der zoogenaamde preek bijwoonde, van wien ik naderhand te weten kwam dat hij op den spoorwagen naar Amsterdam ten aanhoore van anderen, die het mij mededeelden, aan een zijner kennissen luide en met voldoening verhaalde gisteren te Soesterberg bij de missie tegenwoordig geweest te zijn en toen zijn vriend zich daarover scheen te ontstellen, zeide: Schrikt gij daarvan, gij moest eens weten wat eene missie is, ik wilde het weten en verheug mij daarover, dat ik de deligence verlaten heb en wat hoorde ik? De zuiverste moraal, die door ons even zoo goed als door de Roomschen kan aangehoord worden en even zoo dienstig voor ons is".

"Het was een waarachtig schouwspel te zien, hoe eene groote menigte alhier den geheelen dag tot des avonds 9 ure doorbragten, zich met niets anders dan met bidden en overwegingen bezig houdende, zoo zeer dat men waarlijk door hun gedrag bovenmate gesticht, opgewekt en vervoerd moest worden, waarom ik dan den tuin, kerkhof en kapel voor hen openstelde, waarvan zij een goed gebruik maakten. Om dit beter te kunnen bevatten, zeide ik eens aan den Eerw. kapellaan Banning, die onder meer andere geestelijken hier gekomen was, zoo aanstonds zal ik u eens laten zien en oordeelen, wat eigenlijk eene missie is en kan uitwerken, en nam hem mede naar den tuin en naar het kerkhof, terwijl hij reeds zeer bewogen was door de vrome bidders die ons aldaar ontmoetteden, maar op het kerkhof stond hij geheel verbaasd op te zien hoe men al biddende op het kerkhof rondwandelde en wel mensen van alle stand vrouwen en mannen, dames en anderen, zonder elkaar eens aan te zien, hunnen weg volgende; daar lag eene menigte voor het missiekruis nedergeknield, eenigen met hoog

opgehevene armen, terwijl anderen hunne gebeden in de kapel verrigteden, waaronder men oude krijgers opmerkte, wier borst geheel met eereteekens bedekt waren, zoowel als jongen in den bloei des levens diep geknield op den vloer zagen nederleggen, die mij toen ik hen toesprak en zeide, dat zij in die gevoelens zouden blijven volharden, mij verzekerde: Ja, mijnh. pastoor, ik zal het nooit vergeten, waarover de eerw. kapellaan vervoerd scheen en reeds bij den eersten aanblik gezegd had: Nu zie ik wat eene missie kan uitwerken en wat zij is, waarop ik hem beduidde, dat ook wij dan aan de voet des kruizes moesten nederknien en bidden om die vroomen niet te ontstichten, hetgeen hij gaarne instemde en zoo vonden wij den tuin bij ons teruggaan wederom bezaaid.

Die van Soest.

Nadat men alzoo den geheelen dag had doorgebracht, ging men eerst des avonds ten 9 ure huiswaarts, zonder vrees te hebben, dat daarbij de geringste wanordelijkheid zoude plaats grijpen, daar allen onder het bidden van den rozekrans ten hunnent terugkeerden, hetgeen die van Amersfoort tot aan de poort der stad bleven volhouden, en die van Soest soms 200 in getal onder het luide bidden van den rozekrans huiswaarts gingen, zoodat de klank hunner vroomen en hartroerende gebeden tot ons terugkaatste, zoodat pater Superior gelijk had, als hij reeds den eersten avond na de groote preek, toen men met zooveel vuur de 5 onze vaders en weest gegroeten tot bekeering der zondaren bad, met vreugde uitriep: Het gaat goed, het zal zeer goed gaan! Terwijl zeer velen, behalve die alhier, zelfs van Amsterdam gelogeerd waren om de gehele missie te kunnen bijwonen mede velen des nachts niet naar huis gingen en zich in den tuin om de kerk en zelfs in de heide nedervleiden om des morgens het eerste in de kerk te kunnen komen, waarvan nog al lang de teekens overbleven als eijerschalen en papieren, waarin zij hunne victualiën gehad hadden, leggen bleven, want alle huizen tot de geringste toe, waren opgepropt en het was droog en warm weder en de nachten kort, het was een waar afbeeldsel van datgene, wat eens op den berg geschiedde, alwaar Jezus gevolgd was, en dit alles was nog maar een flauwe schets, van hetgeen wij naderhand moesten waarnemen, toen na de drie eerste dagen het biechten een aanvang nam.

De hel en de biecht.

Intusschen gebeurde er iets wat zeer verschrikte, pater Superior moest de preek over de hel doen, doch daar hij ongesteld was geworden, door zijn veel te groote inspanning, wat mij hem meermalen deed zeggen, dat hij het niet zoude uithouden en zich dood zoude preeken, liet zich eindelijk bewegen, die preek aan den Eerw. pater Dekkers over te laten, die, toen hij in vuur geraakt zoo zeer aller gemoederen in beweging bragt, dat er onverwacht een vreeselijk en akelig geschreeuw gehoord werd, wat zich aan allen scheen te zullen mededeelen, wijl dit reeds van meer kanten werd waargenomen, en daar de kerk eivol was, was ik op het eerste oogenblik zeer beangstigd voor eene panische schrik bij allen. Ik schoot dadelijk toe, waar het rumoer het ergste was. Pater Superior kwam bevelen om meer gematigd te werk te gaan en mij tevens te helpen met de ZErw. pater v.d. Wielen om al de gemoederen te doen bedaren en hun te bezweren van zich niet te bewegen en geen voet te verzetten terwijl wij eenigen verzochten eene vrouw, die geheel buiten kennis was en een vreselijk misbaar maakte het eerst weg te dragen door de pastorie, wijl zij gelukkig nog al vooraan gestaan had, als ook eenige anderen, die het mede zeer op de zenuwen hadden en zoo gelukte het ons om de rust te herstellen en ongelukken te voorkomen. Maar toen het biechten begon, werd het schouwspel nog grooter terwijl de menschen letterlijk hunne lichamen vergaten en opofferden om hunne zielen te redden". "Nu gingen er velen niet meer naar huis en bleven of namen overal hunnen intrek tot in de geringste hutten toe, terwijl er velen onder den blooten hemel verbleven om des morgens het eerst aan de kerkdeur te zijn. Men zag menschen den geheelen dag in de kerk met het laatste geduld vertoeven en zelfs zwakke vrouwen, die anders nooit tweemaal in de kerk konden gaan, omdat zij door eens geweest te zijn, ziek te bed moesten gaan, den geheelen dag tot des avonds 6 ure, hoe brandend heet het ook ware, daarin vertoeven, en dat wel nuchter.

Ongenade.

De mare dan verspreidde zich heinde en verre en maakte menigeen beducht voor de kwade gevolgen en konde daarom niet begrijpen, wat ik al niet had durven ondernemen, niet alleen om de ongelukken, die daarbij konden voorvallen, maar vooral om de ongenade der regering, welke ik daarom beloopt kon, zoo zelfs dat zij met den sterken arm ons uiteen konden drijven, als ook al dat

andersgezinden of de studenten een oproer zouden komen maken, aan al hetwelk ik niet eens dacht. Zoo gebeurde het op den tweeden zondag dat een heer mijn broeder te Amsterdam ontmoette en met zichtbare ontsteltenis tot hem zeide: Mijn God! Rademaker zijt gij in de stad, terwijl uwe vrouw met twee dochters te Soesterberg bij de missie is en gij zijt geheel gerust en kalm. Als ik in uwe plaats ware, dan kon ik noch rusten noch duren. Mijn broeder verschrikte hierover wel eenigszins en zeide: Ja mijne vrouw wilde de missie bijwonen en heeft twee meisjes medegenomen, maar zeg mij haastig wat is er gebeurd? Wel er is en moet een zamenloop van duizenden en duizenden zijn, zoodat ik, zoowel buiten als in de kerk groote gebeurtenissen vrees! Is er dan reeds werkelijk iets gebeurd of hebben er reeds ongelukken plaats gehad? Zoo verre ik weet nog geene, maar het kan toch niet missen of zij zullen zekerlijk volgen, als ik u derhalve raad schuldig ben, dan ga uwe vrouw en kinderen spoedig halen, eer dat ge u bitter over uw verzuim daaromtrent te beklagen zult hebben.

Mijn broeder liet zich hierdoor bewegen, begaf zich dadelijk naar huis om zich reisvaardig te maken en te vertrekken en kwam werkelijk nog dienzelfden namiddag hier aan, zich overtuigende van het gezegde zijns vriends en stadgenoot, met alhier duizenden menschen te zien die nog elk oogenblik aangroeide om de preek te 7 ure bij te wonen. Deze menigte groeide dan ook zoodanig aan, dat de kerk niet het derde gedeelte zoude hebben kunnen bevatten. Men bestormde mij dan ook van alle kanten om pater Superior te bewegen dat ZZew. op het kerkhof zoude prediken. Dit geschiedde dan ook voor eene menigte van 5 à 6.000 menschen. Intusschen hadden mijne nichten mij komen zeggen dat hun vader zeer onverwacht was overgekomen, om hen terug te halen. Deze kwam ook weldra zelf bij mij om zijn voornemen mede te delen, terwijl ik er mede lachte, maar hij verklaarde in ernst daarvan niet terug te zullen gaan en zijne vrouw dan met hem terug ging, vermits hij onpasselijk zijne dochters echter laten moest, waarvoor ik borg bleef, wat evenwel niets baten kon. Daarenboven maakten anderen mij opletterend, dat er tegen ons over te Driebergen aan het station eene maskerade door de studenten van Utrecht gegeven werd, en zoo dezen het eens in het hoofd kregen om eens herwaarts te komen, of dit de ergste gevolgen niet konde hebben, waarop ik zeer bedaard en lagchende zeide: Wees maar gerust, die magere jongens zullen het wel uit hun lijf laten om zich hier te durven vertoonen en de rust te komen verstooren en zoo zij zoo dom mogten zijn om dit te durven wagen, laat het dan maar aan mij over, welk kansje ik met hen zal aangaan. De preek werd dan waarlijk op ons kerkhof gehouden voor die overgroote menigte en wel over de naaste gelegenheid tot zonden en alles met die volmaakte orde als vroeger in de kerk had plaats gehad.

Wat nog over is de in historisch opzicht "superpredikstoel" van Rademaker: de vier eikenhouten panelen, vervaardigd in 1846 door L van der Heijden, beeldhouwer en schrijnwerker te 's Hertogenbosch en waarschijnlijk voorstellende de 4 evangelisten: Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes. De kast staat in de "nieuwe pastorie" te Soesterberg

Wel had men wat hout en een paar banken uit den tuin verbroken, om des beter den prediker te kunnen zien, maar dat was dan ook alles niet noemenswaardig.

Eigen ruiten inslaan.

Onze Schoolmeester had het nog lang uitgehouden en was meermalen met zijne vrouw in de preken geweest, maar dien dag kon hij het toch niet langer uithouden, daar hij alles dicht sloot en eenige dagen wegtrok omdat hij het gewoel niet langer verdragen kon. Mijn broeder vertrok des anderen daags met zijne vrouw en kinderen naar Amsterdam, daar mijne laatste pogingen om mijne nichten, die zoo gaarne tot het einde der missie wenschten te mogen blijven, schipbreuk leden, hoewel ik gerustelijk voor hen borg wilde blijven.

Intusschen kan men bedenken, hoe warm het in de kerk moet geweest zijn, en daar het aan genoegzame lucht ontbrak en ik dus door de glazenmaker eenige ruiten uit de ramen wilde genomen hebben, en deze mij daarop geen genoegzaam voldoende antwoord gaf, dat hij ze er namelijk niet uitsnijden maar uithakken moest en door aanhoudend geklap en wel bij het biechthooren groote verhinderings zoude aanbrengen antwoordde ik, dat ik het spoediger doen kon. Ik nam daarop een langen stok, juist toen er des voormiddags de minste menschen in de kerk waren, en stootte daarmee in eenige minuten er eenige glazen uit, zoodat ik mijne eigene glazen insloeg, waarom men naderhand meermalen gelagchen heeft. Nu was het vast weder en behoefde men geene vrees voor donder of onweder te hebben". "Maar toen dan, zooals ik heb gezegd, het biechten begon en eenen aanvang genomen had, schenen de menschen letterlijk openbare zondaars der eerste tijden der kerk te zijn, die niet alleen geene geheimen voor mij, maar zelfs niet meer voor anderen te schenen hebben. Men zag geheele scharen militaire vrouwen, en militairen rijk gedecoreerd bij mij de nederigste beden doen, om hen toch bij de paters te helpen, opdat zij toch biechten konden om van hunne, zooals zij zelf betuigden, of in jaren en jaren niet, of nooit eene goede biecht gedaan hadden, wat mij het eenigste was, wat mij smartte bij de missie; maar ook was dit het geval met andere menschen van wie hun respective pastoors meenden, dat hunne gemeentenaren geene missie behoeften noch noodig hadden. Boerinnen van de 1e classe en anderen.

Zoo vond ik er, en wel deftige vrouwen en boerinnen van de 1e classe in mijn huis ³⁾ knielende en biddend om alzoo van dien kant de biechtstoelen te bespringen, mij smeevende, dat ik hen toch niet zoude versmaden, mij geld aanboden, als ik ze maar bij de paters helpen wilde.

Even zoo vond ik eens de vrouw van een gepensioneerd militair op diezelfde wijze in mijne kamer aan de straat, waarin ik toevallig binnentrad, die mij niet minder smeekte met te zeggen: Ach mijnh. pastoor, ik ben reeds een dertigtal jaren militaire vrouw, en gij weet welk leven dit is. Ik wensch boetvaardigheid te doen, te biechten en dan naar den hemel te gaan, terwijl hare man in den tuin en overal op de wacht stond om eenen pater om diezelfde reden te bemachtigen, daar hij pater Dekkers overrompelde, die hem naar de kapel op het kerkhof medenam en hem aldaar biecht hoorde, waarover die mensch zoo zeer verheugd was, dat hij ten aanhoore van velen betuigde nu overgelukkig te zijn, daar hij eene goede biecht gesproken had, vermits hij nog nooit eene goede biecht gedaan had. Dit herhaalde hij mede naderhand in mijne tegenwoordigheid, in mijn huis, ten aanhoore van zijne vrouw en kinderen en nog anderen bij het trouwen van zijnen zoon, zoodat de harten dermate geopend waren, dat als het ware toegestaan, men openbare biechten zou gedaan hebben. Ik vond en ontmoette overal zuchtenden, biddenden en smeehenden aan, bij en om en binnen de deur mijns huis, mijne hulp met allen ernst en roepende om hen bij de Eerw. paters te helpen. Zoo had ik reeds eenige dagen eenen gebaarden krijger in de kerk opgemerkt, op wiens krijgsmansgelaat duidelijk de beweging zijns harte te lezen stond, dien men altijd goed kon opmerken, omdat hij door zijne groote gestalte boven alle anderen uitstak en vervolgens naast de kerk tot aan mijne deur uit en terug ging, waar ik hem dikwijls passeren moest, als ik den geheelen dag de H.Communie ging uitdelen en daarom buiten de kerk moest omgaan om de Eerw. pater Superior en van der Wielen niet in het biechthooren te hinderen, en hiermede waren zij den geheelen dag bezig.

Toen hij mij eindelijk onder zoovelen aansprak, eene Cathechismus in de hand hebbende, waarin ik hem eenigen tijd bezig gezien had. Mijnheer pastoor, zeide hij een woordje. Ik kan onmogelijk den last van dertig jaren langer dragen, ik wensch om alles daarvan bevrijd te worden, ik ben hier reeds 3 dagen geweest waartoe ik permissie bekomen heb, maar daar deze eindigt van avond, en ik dan naar Amersfoort moet, ach om de liefde Gods en mijne ziel en zaligheid zoudt gij mij niet bij eenen pater kunnen helpen, want de gedachten om met die ondragelijke last weer naar huis te moeten gaan is verschrikkelijk en geschikt, om in wanhoop te vervallen. Ik troostte en bemoedigde hem, beloofde hem tevens daartoe mijn best te zullen doen, zeggende maar zoo wat aan de deur te blijven, hem opmerkende, dat dat juist al het verdrietigste der H.Missie ware, dat niet allen geholpen konden worden, maar dat ik het haast niet durfde wagen om het den Eerw. paters nog al lastiger te maken, en zie wat gebeurt er?

Mijn huis binnen komende, kwam pater Superior juist de sacristie, zijne biechtplaats uit, om mij iets te zeggen, en ik waagde het ZZEw. dien krijger met zijn 30 jarigen last aan te bevelen, waarop ik tot antwoord kreeg: Ja zeker zulken hebben wat voor. Zorg dan maar voor hem, ik zal hem hooren. Men kan begrijpen hoe aangenaam dit voor mij, maar nog veel meer voor den man voor wien ik dit verzocht had, was. Getrouw bleef hij aan de deur, waar ik hem binnen riep en bij den Superior bragt. Dit was niet de eenige militair, maar zoo waren er nog vele anderen, die nog voor het oogenblik van hun vertrek gebiecht hebben en toen met vervoering van blijdschap huiswaarts gingen. Ook al gebeurde het onder anderen met een gezelschap mannen en vrouwen, die des nachts 12 uren van IJsselstein nuchter vertrokken waren, hier den geheelen dag tot aan den avond nuchter hadden doorgebracht, doch niet de gelegenheid hadden kunnen bekomen om te kunnen biechten, deze spraken mij ook aan en deelden mij hunnen toestand mede. Ik was verpletterd en het ergste nog was, dat ik niets voor hen doen kon, dan hen te troosten, te bemoedigen en aan te raden dezen nacht hier te blijven, maar dat kon onmogelijk. Zij moesten allen naar huis en begrijpt het wel op dezelfde wijze als zij gekomen waren - te voet -. Ik raadde hen daarop aan morgen terug te komen, en beloofde hen, dan alles voor hen te doen, wat mogelijk zoude zijn, waarop een hunner, eene vrouw van ongeveer 40 jaren mij met innige smart betuigde, dit niet te kunnen doen, daar zij, waarschijnlijk huismoeder, niet meer van huis kon. Welk antwoord! Hoe grievend het ook voor mij ware, het eenigste smartelijke, wat ik bij de H.Missie gevoelen moest, ik kon er niets aan doen en moest hen in der daad met droefheid laten vertrekken. De overigen kwamen dan wederom op dezelfde wijze te voet en zonder gegeten noch gedronken te hebben terug, doch helaas zonder die schijnbare goede vrouw, en of ik hen niet vroegtijdig genoeg had opgemerkt of dat zij zich niet tot mij begeven hadden, kwam een hunner eerst tegen den avond bij mij, verzoekende bij mij te mogen biechten, daar hij toch de H.Missie houden wilde. Ik meende aan dit verzoek te moeten voldoen (ofschoon het den eerste keer tijdens de missie was) daar zijn gezelschap nog bij de paters gebiecht hadden, en zoo nog te zamen des avonds, en wel van eenen zomerschen dag, communiceerden, iets gebruikten en daarop wederom te voet met groote blijdschap huiswaarts keerden. Intusschen was het onze schuld niet, dat deze ijverige menschen zoo laat communiceerden, vermits, zoals gezegd is, dat de paters en ik overeengekomen waren, niet later, dan tot een uur des namiddags de H.Communie uit te reiken, teneinde ongelukken te voorkomen, en die, welke nog niet gecommuniceerd hadden dit ook te huis doen konden enz.

Dit kon echter niet baten, zoodat ik door hunne vurige gebeden en smeekingen, daarmede bezig moest blijven tot des avonds 6 en 1/2 7 ure. Zoo kwam nog al een braaf jong mensch mij zeggen, dat hij ook 3 dagen bekomen had om de H.Missie te kunnen bijwonen, terwijl nu reeds de laatste dag ten einde liep en nog niet had kunnen biechten en nog nuchter was, waarop ik zeide: Ga mede, en ik zal beproeven om u te helpen, waarop ik naar de biechtstoelen ging en aldaar in hartelijke bewoordingen de menigte toesprak met hun te zeggen, dat zij gelooven konden dat ik de taal des harte sprak en dat ik, hoelang u aan den biechtstoel ook gewacht mogt hebben, uit een waar medelijden en den geest van boetvaardigheid, iemand, die tot op den oogenblik nog nuchter was gebleven voor zoude laten gaan, en hoe stond ik verbaasd, toen bijna allen betuigden nog nuchter te zijn, en dit bij eene biechtstoel even als bij de andere. Ik trof daaronder zelfs zwakke vrouwen aan, die nooit tweemaal konden ter kerk gaan, en dan nog wel dadelijk naar bed zich moesten begeven, terwijl deze nu den geheelen dag in de hitte der kerk tot 6 ure en later nuchter bleven en die dan toch nog het geluk hadden te kunnen biechten en communiceren en daarna iets gebruikten om hun ontbijt te nemen, om vervolgens wederom in de groote preek tegenwoordig te zijn.

Andere voorbeelden.

Zoodanig was het geval met de vrouw van J.Kok uit Soest, die toen met haren man nog mede voor de deur der biechtstoel stond, voor wie ik dan ook een mensch, die zoo ik meende niet meer nuchter was, wegriep. Deze laatste liep daarop kwaad heen, waarop ik hem zeide, nu niet te kunnen gelooven, dat hij het met zijne bekering zoo goed meende, want daar ik meende hem geen onregt gedaan te hebben, daar ik dit aan wie ook zou willen doen en zoo ik u al ook onregt gedaan had, dit dan in den geest van boetvaardigheid had moeten opgenomen worden, en dat hij zelfs niet van had moeten weten, al had ik hem in het aangezicht geslagen en nog al erger, waarom ik hem staande hield en hem beloofde, dat, wanneer hij het goed meende, ik voor hem zou zorgen, zoodat allen geholpen werden, nog communiceerden met de meest mogelijke godsvrucht en gevoel als zij bij die heilige verrigting nog nooit gedaan hadden, zoo schoon, zoo indrukwekkend waren de voorbeelden en zoo brandend was de liefde Gods bij en door de H.Missie veroorzaakt. Maar de man kwam van Hilversum, leidde een zwervend leven, en hield zich alhier vaak op, om de hutten der armen te repareren, want hij was timmerman.

Hij had in vele jaren geen paschen gehouden en was buitengewoon aan den sterken drank verslaafd, en zoo ik hem aansprak en vermaande, maakte hij zich uit de voeten en ging wederom naar eene andere plaats en meestal daar, waar geene katholieke kerk bestond en alles protestant was, zoodat ik nooit iets aan hem had kunnen doen, maar ik maakte van deze gelegenheid gebruik, hield hem vast en had het geluk bij den Eerw. pater Dekkers nog na de missie, die hier nog een paar dagen blijven mogt, omdat hij wederom naar eene andere missie in Gelderland bij Nijmegen gaan moest, te biechten. Ik bleef na dien tijd zoo standvastig in het goede volharden dat hij geen sterken drank meer proeven wilde al kon hij ze ook niet bekomen en de pater volgens zijn eigen gezegde hem niet verboden had ze in het geheel niet meer te mogen drinken. Hij begon hierdoor zichtbaar te kwijnen, waarom hem gezegd werd, dat zoo hij geen sterken meer nam hij weldra bezwijken zoude en hem daarom aangeraden werd, doch hij verzekerde mij onder anderen zijn voornemen niet te willen verbreken, al wist hij, dat hij daarom sterven moest. Dit geschiedde dan ook zes maanden na de missie en dus ook na zijne bekeering; hij beklagde zich noch over zijne ziekte, noch over zijne pijnen, ofschoon hij zijn geheele lichaam had doorgegelegen, gelaten en in den geest van boetvaardigheid de eeuwigheid intrad, tot troost zijner familie, welke hij door eene brief van zijne bekeering verzekerd had. Zoo was dit dus alsmede eene vrucht der H.Missie. Pastoor Blom ontmoette mede 3 katholieken zijner gemeente, welke regtstreeks van de missie kwamen, die ZWEw. niet had kunnen bekeeren en die hem met vreugde zeiden: Wij komen van de missie en hebben het geluk UWEw. te mogen zeggen, dat wij eene goede biecht gesproken hebben en bekeerd zijn, UWEw. verzoekende ons morgen te willen hooren, om de H.Communie te mogen ontvangen en op de paaschlijst geplaatst te kunnen worden, zooals de pater ons gezegd heeft. De pastoor vernam dit met vreugde en stemde hun billijk verzoek toe, terwijl hij dit mede als een goed voorbeeld en de kracht eener missie meermalen aan de broeders verhaalde. Zooveel goede heeft de missie te Soesterberg uitgewerkt! En wie dan toch zou zich tegen dezelve durven aankanten en haar weeren, daar er toch zooveel uit voort kan spruiten en blijven voortduren. Zooals dit hier het geval is, en men dus niet dieper daarna hoeft af te dalen, bij het biechthooren, zelfs aan het sterfbed als tot de missie toe.

Zonder vergrooting wel op 50.000 bezoekers geschat.

De missie die dan zooveel goeds had voortgebracht eindigde voor velen nog veel te vroeg, maar eindigde mede zonder dat er de minst mogelijke wanordelijkheid onder de duizenden, meestal van andere gemeenten, die zonder vergrooting wel op 50.000 geschat kunnen worden, was voorgevallen. Deze menigte menschen bejegenden elkander zeer voorkomend ja met zulke ware liefde toch als de eerste christenen, niettegenstaande de tegenpartij, de duivel en zijne handlangers ons aan onszelf den geheelen dag wilde overlaten zonder naar ons om te zien. Zij deden ons echter daarmede geene ondienst, daar wij zelf, de onzen met een woord als gedweë schapen en tamme lammeren in de beste orde konden houden, ofschoon zij toch deze manifestatie met leede oogen aanzagen, doch er toch regtstreeks niets tegen schenen te durven ondernemen, zoodat zeer velen der onzen mede verbaasd en zeer beducht waren, ja mij zelfs van vermetelheid beschuldigden zoo iets te hebben durven ondernemen. Onder dezen waren zelfs aanzienlijke katholieken, die mij zeiden: Gij hebt het ijs gebroken en gelukkig is alles goed afgeloopen, en dit waren nog wel hooggeplaatsten aan de H.Vincentius vereeniging in den lande! En wat zoude er wel hebben kunnen voorvallen? Men had er alzoo niets tegen gedaan en kunnen doen. Maar daarna begonnen de vervolgingen eerst te komen namelijk toen het ministerie Thorbecke gevallen was (1853, red.), toen reeds eenige tijd daarna aan de burgerlijke autoriteit dezer gemeente door Z.Ex. den Gouverneur van Utrecht gevraagd werd, wat er toch wel te Soesterberg van tijd tot tijd gebeurde, en toen daarop geantwoord werd dat ook daar niets kwaads voorviel, zeide Z.Ex. daarop, dat daar toch missiën gegeven en bedevaarten gehouden werden.

Die kwellingen.

Daarop begonnen die kwellingen en vervolgingen jaren achtereen, zooals onder anderen: Ons kerkhof aan den publieken weg te brengen, met de laan daarheen publiek te willen verklaren, mij publiek in dagbladen van Amersfoort en Utrecht te beschuldigen, dat ik de publieke wegen durfde schenden met langs dezelve in priesterlijke en kerkelijk gewaad te gaan: zooals men later zien zal. Daarenboven werd in minder dan 2 jaren, de 1e overste Delcoer te Amersfoort op pensioen gesteld en alzoo weg gezonden; welligt om de permissie aan zijne R.C. militairen verleend, en alzoo den orthodoxen van Singendonk, die onder hem stond in zijne plaats werd opgesteld, dit smartte mij zeer, daar hij, Delcoer

aanspraak had, om generaal te worden, door zijne verdiensten en kunde, waardoor hij zelfs gewoon was aan zijne officieren les te geven en door zijne getrouwheid aan den lande en koning bij de Revolutie met België, wat zijn vaderland was, en hem van daar reeds was aangeboden generaal te zullen worden, als hij tot hen wilde overgaan, doch niettegenstaande dit, getrouw gebleven was enz.enz.". ⁴⁾.

wordt vervolgd.

1) R.C. = ROOMSCH CATHOLIEK.

2) OVERSTE = LUITENANT KOLONEL.

3) DE WONING VAN PASTOOR RADEMAKER MAAKTE DEEL UIT VAN HET KERKGEBOUW.

4) BESCHRIJVING VAN DE OPRIGTING DER STATIE EN HET BOUWEN DER KERK EN PASTORIE VAN SOESTERBERG MET VERMELDING VAN HETGENE, WAT DAAROP BETREKKING HEEFT.

ADRIANUS VERLINDEN, KAPPER TE SOEST

Wim Peters

In 1908 wordt in Zevenbergen Adrianus L.F.J.M. Verlinden geboren.

Ad verlaat in de dertiger jaren het ouderlijk huis en vestigt zich in Rotterdam.

Hij ontmoet Trees Padberg uit Soest, trouwt met haar en gaat wonen en werken in Rotterdam.

Ad is kapper en vestigt omstreeks 1955 zijn kapperszaak in het pand Grote Melmweg 1 in Soest.

Adrianus Leonardus Franciscus Josephus Maria Verlinden wordt op 31 mei 1908 in Zevenbergen geboren. Zijn vader Adrianus Josephus Franciscus Maria Verlinden (geboren 25 januari 1869) en moeder Anna Maria Josephina Pommée (geboren 20 mei 1870) wonen vanaf hun geboorte in Zevenbergen.

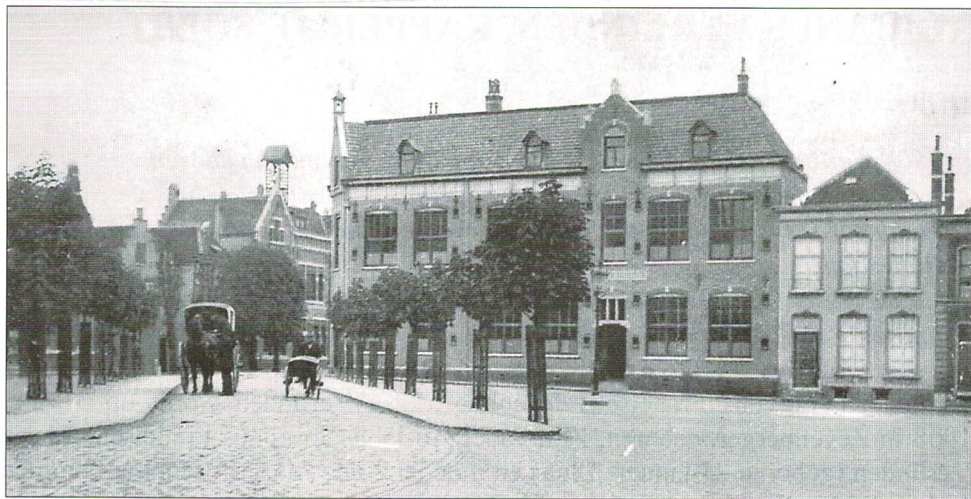
Zevenbergen is een plaats in Noord-Brabant en ligt in het mooie vlakke polderlandschap van noordwest Brabant in de driehoek Roosendaal, Breda, Dordrecht. Een rustig, regionaal verzorgend stadje, dat sinds kort behoort tot de gemeente Moerdijk.

Vroeger had Zevenbergen een haven. De plaats, bij elkaar gewaaid door de IJstijd, bijna weggespoeld, belegerd en beschoten en uiteindelijk zelfs de haven ontstolen door de luimen van de tijd. Hoewel de discussie opnieuw gevoerd wordt om het water weer in het centrum terug te brengen.

Zevenbergen is vanouds een Hollandse stad. In 1805 stelt een Staatsbesluit echter de grenzen van de nieuwe departementen vast en alles wat ten zuiden van de scheiding tussen Holland en Bataafs Brabant ligt wordt Brabants en vanaf die tijd hoort Zevenbergen tot Noord-Brabant.

De naam van de stad zou kunnen duiden op enig reliëf in het overwegend vlakke land. Enkele markante hoogten zijn “de bergen” maar het zijn er zeker geen zeven.

De negentiende eeuw brengt een suikerfabriek, die in de herfst en de winter voor werkgelegenheid zorgt. Aan het einde van de 20-ste eeuw is deze fabriek overigens weer verdwenen.

Als kleine jongen heeft Ad de lagere school in zijn woonplaats Zevenbergen bezocht.

Op de foto¹, genomen in de tijd dat het gebouw als lagere school in gebruik was, kreeg Ad hier zijn eerste onderwijs.

¹ Foto Markt Zevenbergen omstreeks 1920 beschikbaar gesteld door Heemkunde Zevenbergen

Het is niet duidelijk geworden of Ad enig voortgezet onderwijs heeft genoten, doch afgaande op de uitlatingen van zijn latere vrouw is de lagere school niet het eindonderwijs geweest.

Ad wordt kapper in Rotterdam. Op de begane grond van de portiekwoningen rond het Burgemeester Meineszplein is een kapperszaak gevestigd waar hij als jonge man werk vindt. In 1937 woont hij op het adres Tidemanstraat 82c. Deze straat is een zijstraat van het genoemde Meineszplein.

Omstreeks die tijd heeft hij aanstaande vrouw ontmoet. Het is ons niet duidelijk geworden waar zij elkaar voor het eerst hebben gesproken. Ad woonde in Rotterdam en Trees woonde in Soest.

Trees, Theresia Geertruida Maria Padberg, is op 15 oktober 1910 in Utrecht geboren. Haar vader, Arnold Adolph Padberg, en moeder, Hendrica Johanna Maria Meerings, trouwden op 19 augustus 1908 in Utrecht. Zij kwamen in de loop van 1934 in Soest wonen in het huis Grote Melmweg 1, dat aan het einde van de twintiger jaren door Koen van Nimwegen was gebouwd.

Trees bleef het enig kind van Arnold en Hendrica. Arnold werd in de volksmond "Padje" genoemd; vanaf het moment dat hij in Soest is komen wonen was hij "zonder beroep".

Tot haar huwelijk in 1941 woonde Trees bij haar ouders. Een onbezorgde tijd wellicht want zij werd soms aangeduid als "het kostschoolmeisje". Maar was die tijd zo onbezorgd? Een reumatische aandoening beperkte haar mogelijkheden.

Als Ad en Trees zich in 1937 verloven wordt een foto² gemaakt voor het huis, dat ook nu nog duidelijk herkenbaar is.

De vensterblinden bepaalden in die tijd mede het aanzien van de woning.

Bij de bouw ervan werd nog rekening gehouden met de gevolgen van de regelmatig voorkomende overstromingen van de Eem; het huis werd op een terp(je) gebouwd. Sinds de aanleg van de afsluitdijk in 1932 bestond dat gevaar niet meer maar desondanks was de omgeving toch redelijk laag gelegen. Een sloot, evenwijdig aan de spoorlijn voerde het water af.

² Foto 1937 in bezit van de familie Van Rijn

Foto 1937 voor de woning Grote Melmweg 1
Trees Padberg (Utrecht 1910-Soest)

Na vier jaar verkering besluiten Ad en Trees te trouwen.

De omgeving in Rotterdam, waar Ad in die tijd woonde, was ternauwernood gespaard gebleven bij het bombardement van Rotterdam en Ad had daar werk.

In de woonplaats van de bruid werd hun burgerlijk en kerkelijk huwelijk voltrokken (donderdag, 21 augustus 1941).

Het was, hoe kan het anders, een eenvoudige bruiloft. Anderhalf jaar bezetting beperkten de mogelijkheden, hoewel er anderzijds ook weinig tot geen financiële middelen waren om een uitbundig feest te geven. Enkele buurtbewoners hebben mede daarom enige assistentie verleend.

Ad en Trees werden vereeuwigd op een foto³ op de dag van hun huwelijk wederom voor het huis van haar ouders.

Vanaf die datum gaan zij wonen in Rotterdam. Het bovenhuis Tidemanstraat 82c zal tot het overlijden van de vader van Trees in 1947 hun woning zijn. Op 17 november 1941 wordt in die gemeente aangetekend dat aan elk van hen een Persoonsbewijs is uitgereikt.

³ Foto 1937 in bezit van de familie Van Rijn

Naar de reden waarom valt te gissen, doch een mogelijkheid is dat Trees, als enig kind, na het overlijden van haar vader in 1947 de zorg voor haar moeder wilde gaan opnemen en toen Ad een baan bij kapper Omzeem (later Butzelaar) aan de Steenhoffstraat aangeboden kreeg, lag een verhuizing naar de Grote Melmweg in de rede. Ad en Trees hadden geen kinderen en dat maakte de stap wat eenvoudiger.

Ruim dertien jaar was Sammie, zoals velen in Soest hem kenden, kapper bij Omzeem/Butzelaar. Echter in de loop van 1960 besloot hij het er op te wagen zich als zelfstandig kapper te vestigen in de woning van zijn schoonmoeder. In de tuin werd een groot bord geplaatst⁴ en terzijde van de voordeur werd het bekende kapperszuiltje (driekleurig al dan niet verlichte zuil) aangebracht. De voorkamer aan de rechterzijde van het gangetje van de huiskamer naar de voordeur werd als kapsalon ingericht.

Grote Melmweg 1 Soest (omstreeks 1960)
Bewoners: A.L.F.J.M.Verlinden en Th.G.M.Padberg

⁴ Foto in bezit van de familie Van Rijn

Het was zeker geen “vetpot”. Zijn klanten kwamen veelal uit de polder op een tijd die hen schikte. Men kon zonder een afspraak te maken altijd terecht en dat geeft al aan dat het niet druk was in de zaak. Dat werd wellicht mede bepaald door het gegeven dat Ad slechts één kapsel kende en moeite had om met de tijd mee te gaan.

Als hij constateerde dat zijn jonge klanten juist om die reden naar een andere kapper gingen dan was hij in staat hun ouders daar op aan te spreken. Eigenwijs en driftig wordt hij omschreven, hoewel het leven hem niet altijd zich van de goede kant heeft laten zien. Hij had – volgens Trees – gestudeerd en dan als een niet helemaal geslaagde kapper eindigen zal zeker een rol hebben gespeeld.

Vaak werd hij uitgenodigd om een overledene de laatste maal te scheren.

Gebruikelijk was dat de kwast waarmee de scheerschuim op het gelaat was aangebracht, werd weggegooid. Ad deed dat niet en gebruikte deze nog een keer. In die tijd werd voor een scheerbeurt als deze een gulden betaald.

Anderzijds hebben mensen hem gekend als een eenvoudig man, die eigenlijk niet opviel. Door zijn tuin en de kippen en met de hulp van enkelen kon hij tot zijn AOW-leeftijd in 1973 naar de buitenwereld toe enig aanzien behouden, maar het was niet eenvoudig. De handreikingen in de vorm van kolen voor de verwarming van hun huis zijn bekend.

Hij had een uitstekende band met pastoor Buisman. Op verzoek van deze pastoor van de Petrus- en Paulusparochie werd Ad in zijn wijk aangewezen als degene die elke maand bij de kerkgangers hun kleine bijdrage voor de kerk zou ophalen.

In 1973 sloot hij de zaak. Het bord werd neergehaald, de zuil verdween en langzaam verdween Ad uit het beeld van Soest. Weinigen zullen hem niet hebben gekend en nog minder zullen van zijn resultaten als kapper niet hebben gehoord.

Op 3 juni 1982 overlijdt hij in Soest. Hij is dan 74 jaar oud en de jaren zijn hem aan te zien.

Mede dankzij het toezicht van buurtbewoners heeft Trees nog enige jaren in het huis aan de Grote Melmweg gewoond. Haar laatste jaren sleet zij in een verpleeghuis in Amersfoort.

Enkele generaties konden eenvoudig worden gevonden. We willen ze u niet onthouden:

Kwartierstaat van Adrianus Leonardus Franciscus Joseph M. Verlinden.

-- I --

1 Adrianus Leonardus Franciscus Joseph Maria Verlinden, kapper, geboren te Zevenbergen op 31 mei 1908, overleden te Soest op 3 juni 1982.
(Hij is getrouwd met Theresia Geertruida Maria Padberg)

-- II --

2 Adrianus Josephus Franciscus Maria Verlinden, geboren te Zevenbergen op 25 januari 1869.

Hij is getrouwd te Zevenbergen op 4 februari 1903 met

3 Anna Maria Josephina Pommée, geboren op 20 mei 1870.

-- III --

4 Adrianus Leonardus Verlinden, geboren te Klundert op 6 december 1826.

Hij is getrouwd te 's-Hertogenbosch op 27 juli 1864 met

5 Maria Helena Kluijtmans, geboren te 's-Hertogenbosch op 13 april 1846.

6 Frederik Johannes H. Pommée.

Hij was gehuwd met

7 Johanna Cornelia Snijders.

-- IV --

8 Franciscus Verlinden.

Hij was gehuwd met

9 Maria Theresia Henrietta Verstraete.

10 Arnoldus Kluijtmans.

Hij was gehuwd met

11 Maria Elisabeth Wansink.

Kwartierstaat van Theresia Geertruida Maria Padberg.

-- I --

1 **Theresia Geertruida Maria Padberg**, geboren te Utrecht op 15 oktober 1910, overleden te Amersfoort.

(Zij is getrouwd met Adrianus Leonardus Franciscus Joseph M. Verlinden)

-- II --

2 **Arnold Adolph Padberg**, geboren te Amsterdam op 25 september 1877.

Hij is getrouwd te Utrecht op 19 augustus 1908 met

3 **Hendrica Johanna Maria Neerings**, geboren te Utrecht op 27 februari 1875.

-- III --

4 **Johann Baptist Heinrich Padberg**, geboren te Medebach rond 1839.

Hij is getrouwd te Utrecht op 15 december 1864 met

5 **Theresia Corbesier**, geboren te Utrecht rond 1839.

6 **Deodorus Neerings**, geboren te Utrecht.

Hij is getrouwd te Utrecht op 21 september 1870 met

7 **Geertruida Maria Rutten**, geboren te Zutphen.

-- IV --

8 **Johann Heinrich Casper Padberg**.

Hij was gehuwd met

9 **Rebecka Bersch**.

10 **Urerik Corbesier**.

Hij was gehuwd met

11 **Maria Theresia van den Berg**.

12 **Simon P. Neerings**.

Hij was gehuwd met

13 **Johanna van Heel**.

14 **Johannes W. Rutten**.

Hij was gehuwd met

15 **Henrica Meurkes**.

RECTIFICATIE

Door een omissie is verzuimd om het artikel "Brieven van jantje Mulders" vergezeld te doen gaan van het bericht in "De Soester" van 14 juli 1923 aangaande de verdrinking van de 16 jarige Jan van den Burg op maandagavond 9 juli 1923. Onderstaand wordt u, met excuses, het krantenbericht alsnog aangeboden.

De op Maandagavond j.l. zoo droevig door verdrinking om het leven gekomen Zoon van de Wed. G. van den Burg, werd Donderdag onder zeer groote belangstelling ter aarde besteld. De baar werd door leden van de Geref. Jongelingsvereniging, waarvan de nu overledene lid was, grafwaarts gedragen. Ds. Hoek sprak een enkel woord van troost tot de Weduwe en haar Kinderen, die voor enkele jaren hun Man en Vader moesten verliezen en nu dit kind, en dat op zoo onverwachte treurige wijze. Aan wiens sterven we ook in deze week gedacht mochten hebben, in 't allerminst aan het ten onder gaan van dit bloeiende leven, dat nog zooveel in de toekomst beloofde. Dit geopende graf roept aan aan een ieder, en vooral aan de jongeren, toe „gedenkt te sterven”.

Daarna sprak de heer C. N. van der Flier als Voorzitter der genoemde Jongelingsvereniging, en memoreerde, hoe Jan van den Burg, hoewel veel tijd noodig hebbend voor schoolwerk, en ook voor de zaak zijner moeder, met veel lust de vergaderingen der vereeniging bijwoonde en daarvan een ijverig lid was.

Tenslotte sprak de heer S. Fokkens, Hoofd der U. L. O. School, den nu overledene schetsend als een voorbeeldig scholier, die zijn best deed om ter bestemder tijd, na eerst nog eenige kennis te hebben opgedaan, de plaats van zijn Vader in te nemen, en reeds nu na de schooltijden tot steun zijner Moeder in de zaak bezig was. Dit tragische ongeval laat tot een ieder een sprake na.

JAMMERLIJK VERDRONKEN.

Maandagnamiddag omstreeks 8 uur is in de rivier de Eem nabij Butzelaar aan de groote Melm bij het zwemmen de 16 jarige zoon van de Wed. G. van den Burg alhier jammerlijk verdrongen.

De leden van de Historische Vereniging Soest werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen. Voor nadere informatie kunt u met de contactpersonen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Archeologie	: de heer J. van der Putten,	06 27040904
Genealogie	: de heer W. Routers,	035-6010169
	routers@wanadoo.nl	
Mondelinge geschiedenis	: de heer W.P. de Kam,	035-5880048
	wim.de.kam@wolmail.nl	
Contact Gemeentelijke		
Monumentencommissie	: de heer H. Gerth,	035-6016635
Contact Museum Oud Soest	: ????????????????	

De contributie per jaar € 20,- voor leden in Nederland
€ 25,- voor leden in het buitenland
€ 35,- voor het bedrijfsleven

Betaling contributie op rekeningnummer 3599.02.235

Betaling bijzonder evenementen op rekeningnummer 3159.91.720

Losse nummers : Verkrijgbaar bij de secretaris.

Leden	€ 2,50
Niet-leden	€ 5,00

INHOUDSOPGAVE ZOMERNUMMER 2005

	Blz.
In memoriam Antoon van den Dijssel	1
Soester verenigingen – 2 – Accordeonvereniging Animato	5
Pastoor Rademaker, deel 11	11
Adrianus Verlinden, kapper te Soest	23
Rectificatie	32

